TER HERINNERING AAN H. C. HUMME.

DOOR

Prof. Dr. H. KERN.

Toen in den zomer van 1891 Humme afscheid nam van zijne vrienden in het vaderland om zich in Bournemouth met der woon te vestigen, kon niemand vermoeden dat den oogenschijnlijk nog krachtigen man nog zoo weinig jaren levens vergund zouden zijn. Na ruim een jaar opgeruimd in zijn nieuwe omgeving geleefd te hebben, werd hij in den herfst van 1892 ziek, bedenkelijk ziek, met dien gevolge dat hij in den morgen van 22 November overleed te zijnen huize op Hamilton Road, waaraan hij den naam van Senang-hati gegeven had, zeker weinig vermoedende dat nog maar voor zoo korten tijd levensvreugde voor hem was weggelegd.

Hendrik Carel Humme werd den 20 Juli 1826 te Batavia geboren. Na grootendeels zijne opvoeding hier te lande genoten en met vrucht de lessen aan de toenmalige Koninklijke Academie te Delft gevolgd te hebben, verkreeg hij het radicaal van O. I. Ambtenaar 2^e kl. Ruim een jaar later, in September 1849, werd hij benoemd als 2^e Commies bij de Directie der Productie en Civiele Magazijnen, van welke betrekking hij in Juli 1851 ontheven werd om ter beschikking van den Resident van Tagal gesteld te worden. Eerst in 't volgende jaar werd hij bij Indisch besluit van 10 April, benoemd tot Controleur der 3^e klasse bij de landelijke inkomsten en kultures. Na in 1854 bevorderd te zijn tot Controleur der 2^e klasse, en voorts in 1859 tot Controleur der 1^e klasse, werd hij 19 December 1861 benoemd tot Assistent-Resident van Toeban in Rëmbang.

Te Toeban bleef Humme zeven jaren werkzaam. Daar vooral was het, dat hij zich door vertrouwelijken omgang met den Regent die gemakkelijheid in 't spreken van beschaafd Javaansch eigen maakte, welke hem later als docent zoo uitstekend te stade zou komen.

Na een tweejarig verlof, dat hij in Europa doorbracht, werd Humme in 1870 tot een nieuwen werkkring geroepen: hij werd toe-

gevoegd aan den Chef der afdeeling Statistiek ter Algemeene Secretarie. Twee jaren later verliet hij Java ten gevolge zijner benoeming tot assistent-resident van Benkoelen. Na een kort verblijf aldaar werd hij 29 Juni 1873 benoemd tot resident van Timor. Na een tweejarig verblijf op Timor verzocht hij ontslag uit 's lands dienst, dat hem eervol toegekend werd met behoud van recht op pensioen.

Toen Humme, in 't vaderland teruggekeerd, zich in den Haag met der woon gevestigd had, gevoelde hij weldra dat hij nog te jong, althans te werkzaam was om zich aan een behagelijk niets doen over te geven. Hij had voor zich zelve de overtuiging, en te recht, dat hij de noodige theoretische en practische kennis van het Javaansch had om die ten bate van anderen te kunnen aanwenden. Zoo mogelijk, wenschte hij zelfs met een openbaar leeraarsambt belast te worden, doch de gelegenheid om zulk eene betrekking te bekomen doet zich begrijpelijkerwijze niet dikwijls voor. Onderwijl zette Humme zijne studie van 't Javaansch ijverig voort, en als blijk daarvan verscheen in 1878 zijne bewerking van de Wajang Abiäså, in Javaanschen tekst met Nederlandsche vertaling en aantekeningen. Naar waarheid verklaart de uitgever in de voorrede het volgende: „Als ambtenaar op Java heb ik wel is waar mij niet overgegeven aan de studie der Javaansche *letterkunde* — want mijn uitgebreide werkzaamheden zouden daaronder hebben moeten lijden, — maar ik had de gewoonte met mindere inlanders altijd, en met hooggeplaatste zeer dikwerf in hun landtaal te converseeren. — Thans, mij van het ambtelijk leven teruggetrokken hebbende, gevoel ik behoefte, om langs een anderen weg nuttig werkzaam te zijn, en zoo is mijn lust voor de verdere beoefening van de Javaansche taal opnieuw aangewakkerd.”

Door de uitgave van den Abiäså in tekst en vertaling heeft Humme de beoefenaars der Javaansche *letterkunde* aan zich verplicht, al was hij bescheiden genoeg om over zijn eigen werk zonder ophef te spreken: „Ik hoop alleen dat zij niet geheel zonder waarde moge zijn voor de beoefenaars der Javaansche taal.”

De gedrukte tekst van genoemd tooneelstuk is, wat hij ook behoort te wezen, niets anders dan een getrouwe kopie van het eenige bekende handschrift. De taak om zulk een tekst te leveren was niet moeielijk, doch het bewerken der vertaling kostte niet weinig inspanning. Het taaleigen van het stuk heeft veel eigenaardigs en levert, vooral bij de toenmalige hulpmiddelen, allerlei moeielijkheden, die de vertaler niet alle overwonnen heeft. Toch is

zijn vertolking zeer verdienstelijk, want zij is over 't algemeen juist en daarenboven vloeiend en leesbaar. Het zou te wenschen zijn dat veel meer dan tot nog toe het geval is, vertalingen van Javaansche geschriften geleverd werden, opdat de inhoud van zulke gewrochten als de Damar Wulan, de Kantjil, de voornaamste door te Mechelen en Vreede uitgegeven tooneelstukken, eenige poëtische Babads en zooveel andere werken ook buiten den engen kring dergenen die Javaansch voor hun genoegen lezen bekend worden.

In den loop van het jaar 1879 had Humme de voldoening dat hij aangezocht werd om als lector in de Javaansche taal aan de Gemeente-inrichting te Leiden tot opleiding van Indische ambtenaren op te treden. Met lust en ijver aanvaardde hij de hem aangeboden betrekking en al ras bleek het dat hij van nature de gaven bezat die den goeden docent kenmerken. Hij wist zich het vertrouwen en de liefde zijner leerlingen, en de achting en genegenheid zijner ambten vakgenooten te verwerven, en kon de zelfvoldoening smaken dat hij een nuttige taak in de maatschappij vervulde. In zijne werkzaamheden als docent, die hij steeds met nauwgezetheid vervulde, vond hij zijne bevrediging en dewijl hij noch den aanleg bezat voor kamergeleerde, noch de vereischte opleiding gehad had om als zoodanig uit te blinken, is het niet te verwonderen dat hij, ofschoon voortstudeerende, zich weinig geroepen gevoelde als schrijver op taalkundig gebied op te treden. Wanneer hij iets uitgaf, was het ten gevolge eener bijzondere aanleiding. Zulk eene aanleiding bestond er toen het Koninklijk Instituut bij gelegenheid van het 6^e Orientalisten-Congres in 1883 te Leiden besloten had een feestbundel te doen verschijnen. In dien bundel vinden wij dan ook eene bijdrage van Humme, getiteld: „Javaansche Sprookjes” en bevattende eene vertaling van den Derden Zang van het door Palmer van den Broek uitgegeven gedicht van den Kantjil, dat boven de andere redacties uitmunt in fijne, nitvoerige schilderingen en overvloeit van *humor*. „Om deze reden” zegt de vertaler in zijne Voorrede, „heb ik het van genoegzaam belang geacht, een fragment van dit dichtwerk te doen overdrukken en daarbij te voegen een Hollandsche vertaling, ten einde ook aan hen, die de Javaansche taal niet, of niet genoegzaam machtig zijn, de gelegenheid te geven, kennis te maken met den Javaanschen humoristischen verhaaltrant. Hoewel ik begrijp dat de Hollandsche lezer er niet zóóveel aardigs en piquants in vinden zal als een Javaan, zoo zal men toch moeten erkennen, dat de sprookjes-verteller daarbij blijk geeft van veel talent.”

Gedurende verscheidene jaren is Humme Bestuurslid geweest van 't Koninklijk Instituut; in 1879—1880 maakte hij zich verdienstelijk als Penningmeester. In de Bijdragen ontmoet men echter slechts weinig opstellen van zijn hand; het belangrijkste is zijn stuk over twee „Javaansche inscriptiën“ uit de Lampongs op twee koperen platen, welke door Dr. D. W. Horst uit Kroë aan 't Instituut gezonden waren (Bijdr. 4^e Volgr., VIII).

Op welke verdienstelijke wijze Humme zich van zijn taak als lector kweet, bleek uit het oordeel zijner leerlingen, jaarlijks gestaafd door den uitslag der examens in 't Javaansch. Het was dus niet te verwonderen dat men hem uit Delft, na den dood van Meinsma in September 1886, aanbiedingen deed om hem als leeraar aan de Indische Instelling daar ter stede te verbinden. De onderhandelingen tot dat doel slaagden spoedig en reeds in October werd Humme tot leeraar aan de Delftsche Instelling benoemd. Evenals vroeger bleef hij in den Haag wonen, doch op den duur viel hem dat heen- en weêrreizen te lastig, en vestigde hij zich in 1889 met der woon in het stille Delft. Twee jaren later zag hij zich genoopt om den gezondheidstoestand zijner echtgenoot, een Engelsche van geboorte, voor wie het verblijf in een zachter lucht door de geneesheeren noodzakelijk werd geacht, zijn ontslag te vragen. Dit werd hem op de meest cervolle wijze verleend, en in den zomer van 1891, onmiddellijk na afloop van 't Ambtenaarsexamen in den Haag, verliet hij het vaderland om het nimmer weder te zien. Hij vestigde zich in het om zijn gezonde en schoone ligging vermaarde Bournemouth, waar hij, vrij van beslommeringen, een rustigen levensavond hoopte te slijten. Helaas! zijn wensch mocht niet verwezenlijkt worden.

Humme's nagedachtenis zal bij zijn vrienden steeds in eere blijven. Hij was een fijnbeschaafd, talentvol man; een geestig teekenaar en goed musicus. Hij bezat de gave om zich met gemak vreemde talen eigen te maken, waarin hij zich niet alleen vaardig, maar ook sierlijk wist uit te drukken. Daarbij was hij een hartelijk vriend voor hen die hem wisten te waardeeren.